Stenen var redan på 1600-talet skadad; nedre delen saknades, vilket innebär, att inskriften är defekt i början och slutet. Höjd omkring 1,40 m., bredd omkring 0,80 m.

Inskrift (enligt B 475):

iua - - lntu · hakua . . . t + kloþa + faþur × sen × -
5 10 15 20 25

. . . letu haggva at Gloða, faður sinn . . .

». . . läto hugga efter Glode, sin fader . . .»

Till läsningen: Rhezelius (F a 6): **- ua - - - litu · hakua . . . in at · loþa · faþur · sin · - . . .**

Inskriftens intresse knyter sig i första hand till runföljden 16—20, som innehåller faderns namn. Hadorph läser, sannolikt riktigt, **kloþa**, vilket av Brate i *Svenska runristare* (1925) uppfattas som åsyftande mansnamnet Glade. Minst lika troligt är väl, att **kloþa** återger ett *Gloða* (ack.). Ett mansnamn *Gloði* är eljest icke känt, men namnet torde kunna sammanställas med det från Norge väl kända mansnamnet *Glœðir*. Enligt E. H. Lind måste detta namn »väl fattas såsom en avledn. av fem. *glóð* glöd»; Lind hänvisar bl. a. till nynorska *gløe* 'en rask och energisk ung karl'; se *Dopnamn* spalt 343—346).

Redan Peringskiöld kommenterar (i *Monumenta* 2) det intressanta mansnamnet: »Glode, efter hwilken Stenen af twenne bröder fordom til åminnelse uthhuggen warit, bemärker en anseenlig och för sin höghet en förnäm Man, ty Glod eller Glöd är pruna, och gloda är Splendere instar prunæ, lysa som glöd, tädan och öga fordom warit kallat gloda, efter det förnämligast lyser och brijnner i ansichtet.»

Brate hänför U 1091 till ristaren Kjule, som har signerat tre runstenar i Tensta sn (U 1039, 1040 och 1042). Attributionen måste betecknas som osäker.

1092. Nyvla, Bälinge sn.

Pl. 94, 95.

Litteratur: B 455, L 140, D 1: 194. J. Bureus, F a 6 s. 198 n:r 166 (Rhezelius), F a 5 n:r 59, F a 1 s. 15; J. Rhezelius, F l 1 n:r 65; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 21; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 113, 256, 629; R. Dybeck, Bälinge socken 1863 (ATA), Reseberättelse för år 1863 (ATA); M. Stolpe, Några ord till upplysning om bladet »Upsala» (1869), s. 67; UFT h. 11 (1883), s. 236; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 49; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA); G. Olson, Rapport till Riksantikvarieämbetet den $^{9}/_{12}$ 1948 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning (i F l 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 455; träsnittet är avritat av Celsius i F m 60: 2, s. 629); Dybeck, teckning (D 1: 194).

Runstenen står 500 m. SSV om »Tingstukällorna», 75 m. ÖNÖ om den nordöstra gården i Nyvla, i östra kanten av vägen Bälinge kyrka—Nyvla. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala» samt på Ekonomiska kartbladet »Bälinge» (1952).

Enligt Rhezelius (i F a 6) fanns stenen »J Bälingh Widh Nywela»; ovan teckningen i F l 1 läses »Bäling Sochn, Vthi Nywela gärdet står denna». F a 5: »Nywela.» — I *Ransakningarna* 1667—84 finnes följande uppgift, som säkerligen åsyftar U 1092: »Nyfla weed Grindberget 1 steen påskrifwen, dersammastädes och steenlagde griffter.» På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes anteckningen »Nyfwela norra[1] gärde emot en backe[2] i Bälinge» (B 455: »Nyfvele gärde»;

[1] Ordet är skrivet med tunn blyerts ovan raden.

[2] Orden »emot en backe» äro tillagda med blyerts ovan raden.

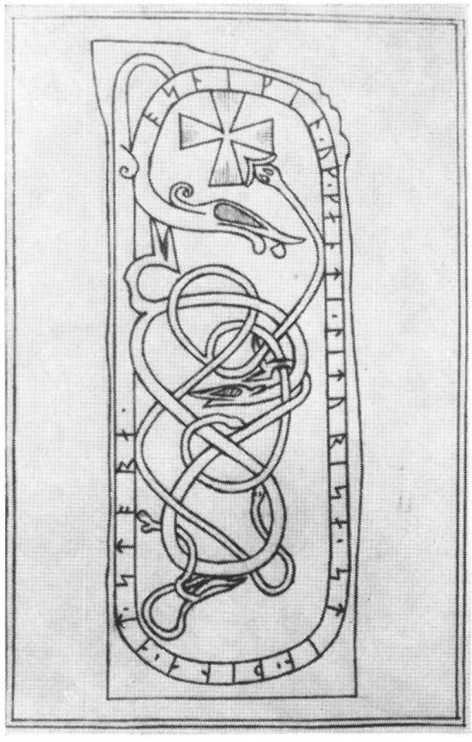

Fig. 354. U 1092. Nyvla, Bälinge sn.
Efter teckning av Rhezelius.

Fig. 355. U 1092. Nyvla, Bälinge sn.
Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 455).

L 140: »Nyfvele N. gärde»). Med mycket svårläst blyertsskrift tillägges: »En stenig ort, der några ätthögar och stenlagde grafvar varit, men nu mest upröjde och til åker upkörde; En uprätt stående Rst.» — Celsius' uppgifter om U 1092 sakna självständigt värde.

I »Bälinge socken 1863» antecknar Dybeck: »På Nyfvele norra gärde är en runsten, fullkomligt oskadad.» Dessutom finnas i samma förteckning över socknens fornminnen några andra uppgifter från den plats, där stenen ursprungligen har stått: »Å Nyfvele mark förekomma i gärdsbackar och hagar en stor myckenhet smärre grafkullar och stenkretsar till antal af mer än 100, dock ingen af någon synnerlig märkwärdighet. Twå små bautastenar finnas i sluttningen af så kallade Grenberget[1] norr ut från byn.» *Sverikes runurkunder*: »Stenen, som förr låg vid så kallade Grenberget i norra gärdet, är nyligen åter rest vid en grind i bygatan.»

I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» anges stenens plats vara »vid norra ändan af Nyfla by ... Gör f. n. tjenst som grindstolpe.» *UFT*: »Stenen, som har vackra slingor och förr låg vid Grenberget, restes 1863 vid en grind i bygatan.»

Vid runinskriftsinventeringen 1942 hade stenen sjunkit så att en stor del, omkring $^1/_2$ meter, av ristningen var dold under marken. Stenen, som hade brustit i två delar, var lagad med två i sidorna anbragta gångjärnskrokar. I inventeringsberättelsen föreslogs, att stenen skulle lyftas och höjas 70 cm. och krokarna borttagas. Arbetet utfördes sommaren 1948 genom Riksantikvarieämbetets försorg.

Ljusröd granit. Höjd 2,05 m., största bredd 0,71 m. Ristningen är delvis djupt huggen. På flera partier är ornamentiken grund och otydlig; nedtill är ornamentet skadat genom vittring. Inskriften är emellertid genomgående tydlig.

[1] Jfr *Ransakningarnas* uppgift ovan: »Grindberget».

Inskrift:

osnikin ᛁ uk ᛁ ranti ᛁ litu ᛌ risa ᛌ stin þina ᛁ at ᛁ stora
5 10 15 20 25 30 35

Osnikinn ok Randi letu ræisa stœin þenna at Stora.

»Osniken och Rande läto resa denna sten efter Store.»

Till läsningen: Inskriften, som börjar upptill på stenen, saknar sk före 1 **o**. 1 **o** har bst endast t. h. om hst. 3 **n** har i likhet med övriga **n**-runor bst endast t. h. om hst. 4 **i** och 6 **i** äro ej stungna, ej heller 5 **k**. 8 **u** och 9 **k** ha förlorat topparna i en kantflagring. 16 **i**, 20 **i** och 25 **i** äro ej stungna. 26 **n** har förlorat korta stycken upptill och nedtill genom flagring. Efter 26 **n** finnas inga spår av sk. I 27 **þ** utgår bst från ramlinjerna. I 29 **n** är bst placerad högt. 30 **a** har förlorat toppen i en flagring. 35 **o** = 1 **o**. Inskriften slutar utan sk. — Rhezelius: 10 **k**, rättat med blyerts till **r**. Sk saknas efter 18 **u** men utsättes efter 26 **n** och efter 37 **a**. F l 1: 10 **k** ej rättat. Sk som i F a 6. — Hadorph: ·**osnikin ᛁ uk**·**ranti**·**litu**·**risa**·**stin**·**þina**·**at**·**stora**. — Dybeck: Sk efter 18 **u** uppfattas som kryss. Sk efter 26 **n**.

Intet av inskriftens tre mansnamn tillhör de vanliga i runinskrifternas stora namnskatt. *Osnikinn* är hittills belagt ytterligare fyra gånger, nämligen på tre uppländska runstenar, U 333, 645 och 1042, samt på en sörmländsk, Sö 335. — *Randi* förekommer ytterligare endast en gång; se U 998. — *Stori* är väl snarast att fatta som ett ursprungligt binamn, 'den store'. Detta mansnamn torde också föreligga på Sö 269 (**stura** gen.).

I likhet med vad fallet är på U 1086 och 1089 är inskriften på U 1092 osymmetriskt placerad; efter den sista runan är en avsevärd del av slingan tom. Där hade sålunda funnits mycket god plats för den väntade uppgiften om Stores förhållande till de två män som läto resa stenen. Tomrummet i slingan är onekligen till stort men för ristningens utseende.

Enligt E. Brate är U 1092 ristad av den i dessa trakter verksamme ristaren Kjule. Denna attribution är jämförelsevis osäker.

1093. Nyvla, Tingstukällan, Bälinge sn.

Pl. 94, 95.

Litteratur: B 460, L 135, D l: 195. J. Bureus, F a 6 s. 151 n:r 262 (Bureus' egen uppteckning), s. 209 n:r 209 (Rhezelius), F a 10: 2 n:r 47 c, F a 5 n:r 69, F a 1 s. 16, F f 6 n:r 29; J. Rhezelius, F l 1 n:r 91; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 18; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 300, 2, s. 256; C. C. Rafn, Nordiske Runemindesmærker (1856), s. 76 f.; R. Dybeck, Reseberättelse för år 1863 (ATA); M. Stolpe, Några ord till upplysning om bladet »Upsala» (1869), s. 67; UFT h. 11 (1883), s. 235; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (i F a 10: 2), kopparstick (i F f 6); Rhezelius, teckning (i F l 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 460); Dybeck, teckning (D 1: 195).

Runblocket ligger i Tingsgärdet, vid de s. k Tingstukällorna, 1,5 km. N om Bälinge kyrka, 600 m. NNÖ om den nordöstra gården i Nyvla, 300 m. VSV om den västligaste gården i Gysta. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala» samt på Ekonomiska kartbladet »Skuttunge» (1952).

Enligt Bureus, som undersökte inskriften den »30 Julij 1639», fanns blocket »På Tingstugu Wallen i Bäling». Rhezelius (F a 6): »Wijd den Utråede Tingzwallen»; ovan teckningen i F l 1: »Bäling Sochn Widh den Vthråade Tingzstadhen och Rättplatsen». På träsnittet i Peringskiölds